

Nr 390.

Av herr **Hage m. fl.**, *angående första kammarens avskaffande och införande av enkammarssystem.*

1866 års författning firade under föregående år 50 årsdagen av sin tillvaro. Det var ej med några glädjekänslor, som den stora mängden av landets befolkning gick att fira detta minne. Ty erfarenheten från de gångna 50 åren har lärt den svenska nationens stora massa, att författningsreformen ifråga, långt ifrån varit ägnad att i någon större mån giva majoriteten bland landets befolkning den större andel av bestämmanderätt, som man kunnat vänta sig skulle bli en småningom inträdande konsekvens av författningsändringen. Och dock ha under de år som gått vissa mindre påbyggnader skett på den en gång lagda grunden i avsikt att tillgodose den stora folkmajoritetens intresse mot det härskande mindretalet. Men folkets stora massa står det oaktat, då det gäller lagstiftningsarbetet, efter 50 års strider ännu långt från den maktställning, som denna majoritet har en ofrånkomlig naturlig rätt att intaga i egenskap av likvärdiga medborgare i det svenska medborgaresamhället.

Det behöver ej här pålysas, vilka orsakerna äro till detta fördröjande av utvecklingen fram mot en sundare och rättvisare fördelning av makten och bestämmanderätten i landet. Det kan vara nog att här endast peka på en av de väsentligaste grunderna härtill, nämligen att 1866 års riksdagsordning genom tillskapandet av en *första kammare* med den oerhört starka maktbefogenhet, som genom författningarna tillerkänts densamma, lagt en grund för skyddandet av mindretalets intressen, en grund, som av detta mindretal av nationen utnyttjats på helt annat sätt och för tillgodoseende av helt andra intressen än vad man från början avsåg med skapandet av en överhusrepresentation i vårt land.

Man kan nämligen mycket bestämt påstå — detta påpekas bl. a. i en i dagarna utkommen broschyr av professor S. Wallengren i Lund — att

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 4 saml. 172 häft. (Nr 390—391.) 1

grundlagsskrivarnes mening med skapandet av vår första kammare var att åstadkomma någonting helt annat än vad denna kammare i våra dagar utvecklats till att bli. Man hade säkerligen tänkt sig, att första kammaren skulle i största utsträckning bli en »intellektuell politisk elit», ett »de bästas råd», en senat av personer, framstående genom bildning, erfarenhet, sakkunskap och opartisk upphöjdhet över de kämpande krafterna inom samhället, och endast låtande sina beslut bestämmas av hänsynen till det *helas* bästa. Detta torde ha varit en väsentlig tankegång i grundlagstiftarnes motivering till 1866 års riksdagsreform, evad den berörde första kammarens tillkomst. Men felet i denna tankegång var endast det, att lagstiftarna förbisett det faktum, att politiker med sådana upphöjda egenskaper som de ovan uppräknade icke förekomma i någon överflödande mängd inom de samhällskretsar, varifrån första kammarens majoritet måste bli rekryterad med användande av gällande valbestämmelser. Och därför har också första kammaren utvecklats till att bli något helt annat än som avsågs. Den har nämligen, som bekant, i stället övergått till att bli en uteslutande politisk intresseorganisation för den större inkomsten och förmögenheten samt för storföretagareverksamheten och stor kapitalismen samt den militära och civila byråkratin — en utveckling som säkerligen ansågs mindre tänkbar, då 1866 års grundlagsreform planerades.

Det är helt naturligt, att man under sådana förhållanden ej kan påstå, att bildningen och sakkunskapen är alldeles särskilt representerad i första kammaren, så att denna kammare skulle äga förutsättningar för att kunna bättre bedöma föreliggande riksdagsfrågor än vad andra kammaren kan. Nej, säkerligen kan vem som helst, som är medlem av ett ordinarie utskott, konstatera, att sakkunskapen i allmänhet i frågor, som behandlas av riksdagen, är fullt ut lika mycket representerad inom utskotten på den sida av utskottsbordet, som är besatt med andra kammarens ledamöter, som på den andra sidan. Och ingen torde heller våga det påståendet, att ett opartiskt hänsyntagande till det *helas* bästa får diktera första kammarens ståndpunkttagande mera än andra kammarens.

Alltså: första kammaren har tvärt emot grundlagsskrivarnes mening utvecklats till att bli en ren politisk intresseorganisation för det mera välsituerade fåtalet inom samhället. Att denna uppfattning, att så förhåller sig, har också redan tidigt efter representationsreformens genomförande givits uttryck i motioner och yttranden, syftande dels till reformering av kammaren dels till borttagande av densamma och åstadkommande av ett enkammersystem. Vid så gott som varje riksdag från och med 1867 har också motionerats antingen för att direkt reformera första kammaren eller

också för att ändra de kommunala röstgrunder, som ligga till grund för denna kammars sammansättning. Och slutligen ha under de senaste åren framkommit motioner, syftande till borttagande av första kammaren och åstadkommande av ett enkammarsystem.

Under debatterna kring dessa yrkanden har allt mera fastslagits från skilda partier och åskådningar, dels under debatterna i riksdagen dels också i pressen, att man har fullt klart för sig att första kammaren, från att vara avsedd till någonting helt annat, utvecklats till en oresonlig reaktionär intresseorganisation för de makter i samhället, som ej vilja taga de naturliga och ofrånkomliga konsekvenserna av vad nutidens utveckling bjuder. År 1894 t. ex. fastslog i ett uppmärksammat anförande den liberale ledamoten i andra kammaren på stockholmsbanken lektorn Magnus Höjer, att första kammaren »småningom blivit och utvecklats till allt mera till det nästan oöverstigliga hindret för varje sunt reformarbete i svenska riksdagen» — yttrandet föll i en debatt, föranledd av en motion av andra kammarens nuvarande vice talman herr Daniel Persson i Tällberg, vilken yrkade vissa reformer med avseende på första kammaren. Sanningen i detta under tidernas lopp i hundratals olika versioner från framstegsvänligt håll upprepade påståenden har också understrukits genom första kammarens gärningar, sådana de utformat sig ända från slutet av adertonhundrasextiotalet ända in på de sista dagarna som förflutit av denna riksdag. Här möta upp bland frågor som avslagits av första kammaren massor av folkkrav, framburna och med övertygelse omfattade av en överväldigande majoritet av landets medborgare, noggrant genomdiskuterade ute bland folket, i pressen och i riksdagen, genomarbetade av sakkunniga personer, stående i överensstämmelse med den allmänna tidsandan och mogna att genomföras sedan flera år tillbaka. Men första kammaren har, trots allt, sagt nej.

Här möta upp folkkrav, sådana som ett framåtskridande på nykterhetslagstiftningens väg, ett krav, som även i dess mest moderata form avvisats av första kammaren. Här kan anföras frågan om åstadkommande av en tillfredsställande expropriationslagstiftning, som allt hitintills avvisats av herrehuset. Frågan om en social arrendelag, avsedd att skydda små arrendatorer, torpare m. fl. har avslagits. Rösträttsbestämmelserna bibehållas med hjälp av denna första kammare fortfarande vid en formulering, som utestänger tusentals och åter tusentals oförvitliga medborgare, kvinnorna, från medbestämmanderätt i statens angelägenheter och reducerar andra medborgares inflytande genom den graderade kommunala rösträtten till ett minimum, under det att samtidigt i våra grannländer, Norge, Danmark och Finland dessa frågor avancerat framåt till lösning

efter folkmajoritetens önskingar och förhoppningar. Vårt land har alltså, tack vare denna första kammarens hållning, blivit i detta avseende *en mörk fläck på kartan*, placerad mitt emellan en samling stater med folkfrihetens ljusare färg, där folket kunnat genomdriva ej obetydliga steg fram mot demokratiska styrelser reformer och författningar. Och med den vind som nu blåser även i förut reaktionära stater, ligger det ej utom möjlighetens område att ett alltjämt i fortsättningen första kammarstyrt Sverige, till slut kommer att bli reaktionens och den politiska efterblivenhetens enda eller nästan enda utpost i Europa.

Men vidare! Första kammaren har avslagit en mångfald sociala lagstiftningsuppslag, avsedda att skydda arbetarklassen mot överanstängning och hälsovådliga anordningar. Och i en del fall har kammaren ej ens velat vara med om en utredning av hithörande spörsmål. På den sociala lagstiftningens område har kammaren visserligen varit med om en ålderspensionering och bidragit till en revidering av olycksfallsersättningslagen. Men i bägge fallen har herrehuset genom sitt motstånd medverkat till att göra dessa bägge lagar så ofördelaktiga och ineffektiva som möjligt för dem, som skulle få någon nytta av desamma.

På folkundervisningens område har första kammaren avslagit en utredning rörande förbättrande av folkskoleundervisningen på landsbygden — man skulle annars tycka att en kammare, som skulle vara en representation för bildningen, borde framför allt ha sympatier för att medverka till bildningens spridande i landet. Men kanske detta avslag bäst karakteriserar kammaren. Reaktionära makter ha i alla tider fruktat en stigande folkupplysning.

Vid avgörande av skattefrågor har kammaren alltid lagt sin röst för en sådan skattepolitik, som avsett att lägga dryga bördor på de mindre väl situerade i samhället och skona de ekonomiskt burgna. Och då det gällt löneregleringsfrågor, har första kammarens majoritet alltid varit till finnandes på den sida, där man velat tillgodose de större inkomsttagarne och trycka ner de mindre i fattigdom och försakelse. Och slutligen, då folkets djupa massa velat framföra offentligt sina protester och bekymmer på grund av en sådan dominerande första kammarpolitik här i landet, så har första kammaren bland annat genom att motsätta sig ett grundlagsfästade av församlingsfriheten men även genom röstande för skärpta strafflagar och undantagslagar för arbetare och småfolket i samhället visat, huru den finner, att en »intellektuell politisk elit» bör handla för att tillgodose hela landets intressen.

I full överensstämmelse med denna allmänna läggning har också första kammaren blivit ett bålverk för reaktionens förnämsta stöd, militarismen.

Den har energiskt medverkat till att vräka över landets befolkning de tryckande militärbördorna och den är den farligaste fienden till fredssträvandena i vårt land.

Det skulle taga ett allt för stort utrymme att här skriva första kam-margärningarnas historia. Men detta torde ej heller vara nödvändigt. Den stora majoriteten av landets befolkning behöver ej en sådan klarläggande framställning för att känna och fatta, huru betryckande och hänsynslös denna första kammarpolitik i verkligheten varit och är. Denna majoritet av folket torde säkerligen med känsla och övertygelse instämma med motionären vid 1914 års senare riksdag, herr Lindhagen, då han målar första kammarens gärningar och kammarens insatser i svensk politik på följande sätt:

»När man besinnar, vad denna institution verkat i vårt politiska liv, hur gryende förhoppningar kommit till korta inför densamma, hur mycket ärligt arbete i landet blivit fruktlöst på grund av dess oböjliga motstånd, hur lidandet lämnats ohjälpt och orättvisorna upprätthållits, hur alla unga tankar slagits till döds mot dessa murar av omedgörlighet, då kan man ej tycka annat än att tiden bör vara mogen för höjandet av ett allvarligt krav på att en sådan institution måste bort. Principiella frågor berörande framstegsarbetet stupa i stort och även ofta i smått på motståndet, och en hel generation får ofta ligga i oavslutad strid inbördes, innan en stor oundgänglig sak kommit fram till någon avsevärd bråkdelen av sin lösning. Framstegen få glädja sig över framgångar i andra kammaren, även dessa mödosamt genomkämpade, särskilt under det nedslående intrycket av första kammarens tillvaro. Dylika ämnen äro dock endast illusioner, när framgången i andra kammaren förintas av medkammarens veto.»

Men även från högerflygeln av det socialdemokratiska partiet ljuder anatemat över första kammaren, fastän man där ej fullt tager konsekvenserna av sin uppfattning. Så till exempel skriver nuvarande socialdemokratiska partisekreteraren Gustav Möller i tidskriften Tiden om första kammarens politik följande:

»Den (första kammaren) kämpar ej med de goda skälens rätt utan brukar hänsynslöst sin makt för att enkelt avfärda och giljotinera de bäst motiverade och sedan årtionden av en betydande folkmajoritet energiskt krävda reformer. Den har endast ett bestämt mål: att stärka och befästa kapitalismens herravälde och att, så långt den kan, öka förtrycket, tvånget och beroendet för de breda lagren.»

Sådana omdömen från *socialdemokratiskt* håll, sammanställda med vad som redan 1894 uttalades i andra kammaren från *liberalt* håll och sedan ofta upprepats, giva oförtydligt vid handen, att allt vad politiska fram-

stegsrörelser heter i detta land ser i första kammaren ett bestämt hinder för allt andligt och kulturellt framåtskridande, på samma gång som man på denna kammars skuldkonto uppför orsakerna till den politiska efterblivenhetens neslighet, som kännetecknar vårt land och som åstadkommer, att man i politiskt hänseende ej kan placera landet i den rangklass av kulturstater, som Sverige i andra hänseenden har rätt bli inordnat uti. Ty, man kan naturligtvis ifrågasätta, om ett land, där den politiska folkfriheten hunnit så kort väg mot sitt förverkligande, som i vårt land, i alla avseenden är en kulturstat.

Kravet på ett nedslående av första kammarens maktställning måste under sådana förhållanden bli allt mera högljutt och pockande. Men ett sådant nedslående kan ske endast på *en* väg, nämligen genom åstadkommande av ett enkammersystem och borttagande av första kammarinstitutionen ur vår konstitution, varom även motioner förut tvenne gånger väckts i svenska riksdagen, nämligen dels 1912, dels vid 1914 års senare riksdag. De andra vägarna, som kommit fram i debatten, till exempel förslaget om en reformerad första kammare vald på mera demokratiska grunder än den nuvarande eller projektet med en senat av sakkunniga eller något dylikt, kunna aldrig stå i hel och full överensstämmelse med den demokratiska parlamentarismens gamla krav, att all makt i ett land skall vara samlad i folkets kammare. Tvåkamarsystemet, i vilken form det än uppehålls, är för övrigt dyrbart och opraktiskt därigenom att varje fråga skall behandlas på två ställen. Det har överlevat sig självt. I Norge till exempel, där enkammersystem med viss modifikation råder, lär man, enligt vad som uppgivits, ej kunna uppdriva någon högerman, som skulle falla på den idén att förorda ett tvåkamarsystem. Ett klart och koncist uttryckande av denna tankegång, att alla slag av tvåkamarsystem äro otillfredsställande och att endast enkammersystemet är det, som från verkligt demokratisk ståndpunkt kan gillas, gavs vid 1913 års riksdag av herr Rikard Sandler i andra kammaren, vilken motiverade skälen för sin uppfattning på följande sätt:

»Jag skall inskränka mig till att helt kort angiva, att jag finner bägge de två former av tvåkamarsystem, som man närmast har anledning att tänka på i den aktuella politiska debatten, från min synpunkt otillfredsställande, både det tvåkamarsystem, vilket vi för närvarande ha och som är karaktäriserat av kamrarnes grundolika politiska kynne, och det tvåkamarsystem, som man kan tänka sig få, då man lägger bägge kamrarna på fullt demokratisk grundval. Jag finner bägge otillfredsställande, det ena därför, att det är ett farligt hinder för utvecklingen, det andra därför, att det är ett onödigt dubbelkamarsystem. Nu kan man

tänka sig en tredje form av tvåkammarssystem, lagd på den grundvalen, att man tillskapar en kammare, som på alldeles särskilt sätt skulle representera sakkunskap och fackkunskap. Det är ett tvåkammarssystem, som jag för min del skulle ha åtskilliga sympatier för. Men mig förefaller det, som om det skulle stöta på mycket stora praktiska svårigheter att genomföra ett sådant system, och därtill kommer, att man för detta ändamåls vinnande kanske har en bättre väg att gå genom att vidare utveckla de kommitté- och rådsinstitutioner, som under den senaste politiska utvecklingen redan ha fått så stort inflytande. Under sådana förhållanden måste jag för min del falla tillbaka på enkammarssystemets tankegång.»

Trots detta, har dock under de tider av reaktion, som utmärkt de senaste åren, även från socialdemokratiskt håll framförts kravet på bibehållandet av ett tvåkammarssystem och att man hädanefter bör koncentrera sig på en reformering av de kommunala rösträttsbestämmelserna, framförallt på ett borttagande av den 40-gradiga skalan. Men om en första kammare, vald med användande av sådana reformerade rösträttsbestämmelser — alltså ungefärligen desamma, som ligga till grund för andra kammarens sammansättning — kan man med skäl liksom herr Sandler säga, att det blir ett onödigt dubbelkammarssystem, för vilket icke kunna anföras de ringaste motiv. Trots detta har inom den svenska socialdemokratin tvåkammarssystemet vunnit understöd, samtidigt som man försöksvis även från socialdemokratiskt håll framkastat tanken på ett tvåkammarssystem med en första kammare av sakkunniga experter. Framföraren av detta projekt — herr G. Möller — anser, att ett förnuftigt tvåkammarssystem är en bättre form för ett fullt demokratiskt styrelsesätt än ett enkammarssystem. Denna tanke har emellertid ett ganska stort släktttycke med den gamla odemokratiska uppfattningen, att folket är okvalificerat att självt fullt och helt bestämma över ett lands öden. Detsamma kan sägas om förslagställarens uppfattning att garantier i form av en första kammare äro nödvändiga för att det ej skall genomföras förhastade reformer utan *fast* vilja därom hos nationen. Herr Möller erinrar om, att till och med i Norge med dess enkammarförfattning finnas dylika garantier bland annat i form av stortingets uppdelning på ett lagting och ett odelsting vid behandling av en del viktigare frågor. Häremot kan då sägas, att en så lindrig form av tvåkammarssystem som i Norge — det är för övrigt knappast något tvåkammarssystem — skulle möjligen kunna accepteras även av en definitiv anhängare av enkammarssystem. Men däremot kan man ej vara med om att understödja funderingar på en första kammare av sakkunniga. Man kan nämligen säga, att den fruktan för förhastade beslut, som detta projekt vilar på, är synnerligen omotiverad i synnerhet

i vårt land och med vårt folks skaplynne. Erfarenheterna från andra kammarens verksamhet giva ej heller något stöd åt en sådan förmodan som den, att folkviljans organ måste ha en broms på sig, om nationen ej skall förolyckas i de brådstörtade och omogna reformernas utförsbacke.

Men även om en sådan sakkunniginstitution kunde accepteras, så vore det väl naturligare och mera praktiskt att med fastslående av enkammar-systemet utöka andra kammaren med ett mindre antal experter, valda efter vissa grunder och representerande sakkunskap på vissa områden av statslivet — en sådan reformväg är ju ej alldeles oprövad inom det moderna europeiska statslivet. Men även en sådan åtgärd torde vara alldeles obehörlig, då det är ett känt faktum, att andra kammaren redan nu inom sina led räknar — förutom sakkunniga som genom ett långt liv mitt ibland de djupa leden bland folket förvärvat en ingående sakkunskap rörande dessa människors behov och önskningsar — även representanter för den tekniska sakkunskapen på snart sagt alla områden av samhällslivet — och därtill kanske en sakkunskap av högre och värdefullare slag, då densamma genom sysslandet med en mängd olika statsangelägenheter ofta avslipats den kantighet och ensidighet, som ofta vidlåder en sådan facksakkunskap, som dag ut och dag in sysslar endast med en detalj i det stora maskineriet och därför lätt bringas att se de speciella detaljfrågorna utan sammanhang med det hela.

En hastig titt i riksdagens matrikel skall klargöra detta påstående, att andra kammaren inom sig omfattar en representation av sakkunskap på nästan alla tänkbara områden av samfundslivet. Detta torde också i någon mån bero på tillkomsten av den proportionella valmetoden, som åstadkommit nödvändighet för valledarne inom de olika partierna att framföra kandidater från olika intresse- och yrkesgrupper för att samla röster vid de politiska valen. Men trots detta kan det ju inträffa, att på någon eller några områden sakkunskapen icke finnes representerad inom den folkvalda kammaren. Men detta torde ej hava någon betydelse, då under alla förhållanden tillfälle finnes för resp. riksdagsutskott och även för den enskilde riksdagsmannen att genom yttrande från sakkunniga, genom föredrag av sådana och genom användande av sakkunniga sekreterare inom utskottet vid vissa frågor bearbetning inhämta all den speciella insikt, som står att erhålla. Och slutligen bör det erinras därom, att resp. propositioner till riksdagen, yttranden med anledning av motioner m. m. äro utarbetade av sakkunniga. Och erfarenheten tills dato lär också, att riksdagen och icke minst andra kammaren vid sina beslut alltid tagit mycket stor hänsyn — säkerligen i många fall allt för mycken — till dessa. Därom är dock intet ont att säga, att sakkunskapen får säga sin mening.

Men däremot måste ett yrkande, som går ut på att inrymma särskild representationsrätt åt sakkunskapen, alltid vara ett krav, stående i motsatt ställning mot en demokratisk åskådning, då den innebär en inkompetensförklaring för den på vanliga demokratiska vägar genom politiska val klarlagda folkviljan. Och dessutom måste ju dessa sakkunnige alltid bli en högergaranti. Har man för övrigt ej anledning antaga, att denna sakkunnige-kammare, som ifrågasatts, skulle komma att utveckla sig till att bli en första kammare av ungefär samma kynne som den nuvarande? Jo, förvisso. Ty det var ju dock så, som förut påvisats, att detta nu existerande herrehus också tillskapades av ungefär liknande motiv, som de som här ovan framlagts. Man tänkte sig ju 1866 få en högre bildningens, sakkunskapens och det upphöjda samhällsintressets kammare, men man fick ett den hänsynslösaste storkapitalismens politiska intresseorgan. Då man konstaterat den högre sakkunskapens intressegemenskap med reaktionärt samhällsbevareri och storkapitalistisk intressepolitik har man skäl att misstänka, att en ifrågasatt första kammare av sakkunnige så småningom skulle bli en av demokratin i landet nästan lika hatad institution som den nuvarande första kammaren och detta även om denna nya sakkunnigenaten skulle tillerkännas mindre maktbefogenhet, så att den ej kunde hur länge som helst undanskjuta och slå ned nödvändiga reformer i landet.

Huru skulle för övrigt denna första kammare vara sammansatt? Förslagsställaren säger, att man i första hand kunde tänka sig, att universitetet och högskolorna samt lärarekåren m. fl. skulle bli representerade i densamma. Vid denna upplysning av förslagsställaren börjar man att få en svag misstanke om att denna nya sakkunnigeinstitution, som väl fortfarande skulle ha 150 medlemmar liksom den nuvarande första kammaren, komme att få en viss likhet med den tyska beslutandeorganisation, om vilken man en gång skrev en smädestrof — vilken med gillande i något sammanhang upprepades av tidningen »Socialdemokraten» för någon tid sedan —

»Hundertfünzig professoren,
Vaterland du bist verloren».

Ja, säkerligen! Det egna landet och dess demokrati räddas ej genom ett överhus av 150 sakkunniga professorer — detta ord taget i dess mera vidsträckta bemärkelse. För demokratin i landet finnes endast en väg att gå, vilken klarlägges i orden: *Bort med första kammaren, men inga högergarantier av något slag i dess ställe!* Inga bärande motiv finnas numera för att sådana garantier som ett tvåkammerssystem måste finnas i den svenska konstitutionen. Om man nämligen utgår från att första kammaren är tillkom-

men bl. a. för att utgöra en garanti för att mindretalsgrupperna ej skulle fullständigt åsidosättas, så kan det med rätta anmärkas, *dels* att det finnes sedan gammalt i den svenska konstitutionen en mångfald garantier av olika slag, ägnade att utgöra ett skydd för de minoritetsintressen, som första kammaren är avsedd att bevaka, *dels* ock att i och med den proportionella valmetodens tillkomst ytterligare en garanti skapats i detta hänseende.

Ett uttryck för detta förhållande, att kravet på enkammarssystem ytterligare vuxit i styrka och befogenhet genom den proportionella valmetodens tillkomst, gavs av den första socialdemokratiska partikongress, som sammanträdde efter det proportionella valsättets grundlagsfästande. Nämnade kongress uttalade sig nämligen nästan enhälligt för att enligt dess mening borde »ett demokratiskt styrelsesätt konsekvent leda till enkammarssystem och i all synnerhet efter införandet av proportionella val».

I övrigt kan man säga, att den grundval och de förutsättningar, på vilka hela tvåkammarssystemet en gång uppbyggdes, nu äro borta. Arvodeslösheten i första kammarens huvudsakliga väljareorgan, landstingen, är i huvudsak borta, arvodeslösheten i första kammaren är helt borttagen, proportionella val ha kommit till både till riksdagen och landstingen, valbarhetsvillkoren till första kammaren ha ändrats och slutligen har under den tid, landstingen existerat, man allt mera börjat finna, — med rätt eller orätt — att landstingens egenskap att vara länsorganisationer avsedda att handlägga en mängd praktiska frågor av opolitisk art är svår att förena med tingens egenskap att vara politiska valorganisationer till första kammaren. De, som ha en dylik uppfattning, ha all anledning att påyrka första kammarens borttagande och en övergång till enkammarssystem.

De grunder och förutsättningar, som möjligen i en gången tid — bl. a. en lägre kunskapsnivå och bristande kännedom om de politiska spörsmålen hos de djupa folkleden — ansågos kunna i någon mån motivera ett tvåkammarssystem med en stark första kammare, finnas ej längre. Kravet att övergå till ett enkammarssystem har därför från år till år vuxit till en sådan styrka, att detsamma måste tillgodoses. Det finnes politiska reformer, — och dit kan man räkna denna reformfråga — som en makthavande klick *kan* förhindra, men som det likväl är mera klokt för denna klick att i tid börja tillmötesgå. All klok statskonst under gångna tider har erkänt sanningen i detta påstående. Och där man ej *frivilligt* insett denna sannings giltighet, har det ibland inträffat, att utvecklingen på ett hårdhänt sätt inpräglad sanningen hos de maktägande. Dessa maktägande måste nu inse, att tidsförhållandena nu äro helt annorlunda än under de tider, då förstakammarbildningarna i en del länder skapades. Förstakammarbild-

ningarna härleda sig nämligen från tiderna för övergång från envælde till konstitutionell monarki eller från klassrepresentation till folkrepresentation. Motståndet och fördomarne krävde då i den nya representationen något vederlag eller en anordning, i vilken de kunde hoppas bibehålla något av det gamlas ande och maktutövning. I de ovan återopade motionerna i andra kammaren om införandet av ett enkammarssystem uttrycktes detta så, att första kammaren är en ärftlig belastning på vår författning.

Man finner däremot hurusom vid nyorienteringar inom politiken på de sista tiderna större möjligheter föreligga för ett folk att kunna lösgöra sig från dessa band. Den engelska författningen har nyligen förmått till en början avskudda sig överhusets absoluta veto. Den unga finska författningen tog till och med språnget från en fyrståndsrepresentation till enkammarssystem, för vilken senare representationsform senator Mechelin avgav en utförlig motivering. Det påstås också av initierade personer, att den tillämnade ryska författningen under inga förhållanden kommer att upptaga en förstakammarbildning.

Det voro lyckligt, om folken nu kunde börja befria sig från både den ena och den andra författningsinstitutionen, som kvarstår såsom minnesmärken av forna tiders privilegier, maktgrupperingar och folkförtryck. Må vi i stället gå fram mot statsformer, som möjliggöra politisk, ekonomisk och andlig frihet eller med andra ord jämna vägarne för alla fram till *frihet, bröd och självansvar*.

Men huru och efter vilka linjer skall en reform fram mot enkammar-system ske? Så frågade reservanterna Branting m. fl. i konstitutionsutskottets utlåtande år 1912. På denna fråga kan det vara nog hänvisa till vad förut sagts, att i denna motion påyrkas enkammarssystem *utan* att samtidigt några högergarantier av något slag tillskapas. Alltså vårt yrkande är endast, att man utesluter första kammaren ur vår konstitution och vidtager de förändringar av redaktionell innebörd, som därav påkallas. Det blir andra kammaren, som får ensam behörighet och myndighet i stället för att det förut var två kamrar med samma behörighet och myndighet, och riksdagsordningens övriga riktlinjer bibehållas oförändrade — såvida ej denna reform kan ske samtidigt med en allmän demokratisering av hela den svenska författningen.

Med hänvisning till vad ovan anförts vilja vi alltså hemställa,

att riksdagen ville principiellt uttala sig för första kammarens avskaffande och införande av ett enkammar-system samt hos Kungl. Maj:t begära ett förslag till de ändringar i grundlagarna som för en sådan tankes förverkligande erfordras.

Stockholm den 30 mars 1917.

Ernst Hage.

Carl Lindhagen.

Thure Widlund.

Christian Ericson.

C. O. Johansson.

Ivar Vennerström.

C. Winberg.
